

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ В ЄС

Святун О. В.

к.ю.н., доц., доцент кафедри порівняльного і європейського права,
експерт Центру досконалості Жана Моне
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Діджиталізація здійснює постійний, часто протилежний вплив на ринок праці в Європейському Союзі. З одного боку, вона створює робочі місця, запроваджуючи нові бізнес-моделі, продукти та машини, а також зменшуючи виробничі витрати. З іншого боку, вона також може потенційно знищити робочі місця чи завдання, усунувши їх або перенісши їх у країни з низькими витратами на робочу силу. Найбільш сильно від діджиталізації страждають робочі місця, що потребують середньої кваліфікації, зокрема в таких сферах, як адміністративна підтримка, виробництво чи транспорт. Діджиталізація викликає зміну потреб у навичках; працівники все частіше потребують загальних та спеціалізованих цифрових навичок, щоб нормально функціонувати в цих нових робочих умовах.

Цифрові навички входять у всі сфери зайнятості та стали важливими у таких сферах, як медицина, розваги, комунікації та торгівля. Однак вони набули значущості не лише тому, що вони трансформують існуючі робочі місця, а й тому, що вони також породжують абсолютно нові. Існує справжній страх перед розривом у цифрових навичках, що створюється бумом цифрової економіки, протиставлений кількості людей, навчених працювати в ній. Саме безробітні перебувають в зоні ризику, оскільки їх повторне входження на ринок праці значною мірою залежить від їх цифрових навичок та здатності їх набути [1].

Дослідження Оксфордського університету виділило два основні наслідки, які цифровий розвиток має для ринку праці. По-перше, зросла нерівність в заробітній платі між кваліфікованими та некваліфікованими працівниками з моменту початку комп'ютеризації в 1980-х роках. Це пояснюється тим, що використання комп'ютерів та навичок ІКТ набагато більше переважають серед робітників кваліфікованих професій, особливо тих, хто виконує аналітичні чи інтерактивні завдання. Використання комп'ютера на роботі збільшує заробітну плату, оскільки воно більше сприяє продуктивності компанії. По-друге, майже всі

європейські ринки праці зазнали поляризації робочих місць, що відображає зникнення рутинної роботи середньої кваліфікації. По мірі появи нових комп'ютерних технологій рутинні завдання, які виконували складальні працівники, офісні службовці та оператори машин, поступово були «автоматизовані». У нижній частині шкали розподілу доходів зростання зайнятості в основному підтримується на роботах з низьким та середнім рівнем кваліфікації, які потребують фізичної гнучкості або соціальної взаємодії, наприклад, широкого кола робочих місць з продажу та надання послуг [2].

Відповідно до ст. 3 Договору про Європейський Союз та ст. 9 Договору про функціонування ЄС одним з напрямків діяльності Європейського Союзу є сприяння високому рівню зайнятості в Союзі. А відповідно до ст. 145 ДФЄС держави-члени та Союз працюють над розробкою скоординованої стратегії зайнятості, зокрема для просування кваліфікованої, навченої та адаптованої робочої сили та ринків праці, що реагують на економічні зміни [3].

Все це примушує держави-члени ЄС вивчати кожну окрему ситуацію в галузі безробіття або працевлаштування, якщо вона могла б вплинути на реалізацію принципу вільного руху працівників.

Ще в 2011 р. було прийнято Регламент 492/2011 щодо свободи руху працівників в межах Союзу [4], відповідно до якого центральні органи з питань зайнятості в окремих державах повинні тісно співпрацювати один з одним та з Комісією ЄС щодо поширення інформації про вільні робочі місця та про осіб, які шукають роботу в межах Союзу. Обмін інформацією є обов'язковим також для органів Союзу (ст. 13 Регламенту) [4].

Важливу роль щодо сприяння вільному руху робочої сили відіграє Європейська система трудового посередництва EURES (European Employment Services), яка об'єднує Європейську Комісію, державні служби зайнятості держав-членів ЄС, а також Норвегії, Ісландії, Ліхтенштейну та Швейцарії. До цієї організації відносяться й інші державні та регіональні об'єднання, такі як профспілки, організації працедавців, місцеві та регіональні органи самоврядування. EURES була створена Рішенням Комісії № 93/569/ЕЕС від 1993 р. з метою надання допомоги як працівникам та працедавцям, так і кожному громадянину, який бажає скористуватися принципом вільного руху осіб [5]. Основними завданнями EURES є:

- інформувати, спрямовувати та консультувати пошукачів про можливості працевлаштування, умови життя та праці в державах-членах ЄС;
- надавати допомогу працедавцям, які бажають залучити робочу силу з інших країн;

- консультувати та спрямовувати регіональних працівників та працедавців.

EURES полегшує пошук інформації про робочі місця та допомагає у вивченні можливостей працевлаштування в інших державах-членах. На сайті Європейської служби зайнятості EURES оприлюднюється інформація про вакансії, які є вільними в державах-членах ЄС.

EURES розпочала свою роботу ще в листопаді 1994 р., спираючись на роботу 450 європейських радників (Euroadvisors), які є експертами в галузі європейського ринку праці. Наразі EURES має дві бази даних: перша містить інформацію про вільні робочі місця у всіх державах, а друга стосується загальної інформації про умови життя та праці в цих країнах, а також про регіональні ринки праці [5].

Таким чином, Європейський Союз намагається реагувати на зміни, які відбуваються останнім часом на ринку праці. Працівники та роботодавці отримали доступ до інформації про відкриті вакансії в різних державах-членах ЄС. Крім того, в наш час ЄС намагається контролювати рух відряджених працівників, що відбувається шляхом внесення їх даних в інформаційну систему внутрішнього ринку (система IMI) [6].

Список використаних джерел:

1. Digital Skills in the EU Labour Market. URL: <https://euagenda.eu/upload/publications/untitled-108183-ea.pdf>.
2. Digitalisation, Jobs and Convergence in Europe: Strategies for Closing the Skills Gap. URL: https://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/reports/SCALE_Digitalisation_Final.pdf.
3. Лісабонські консолідовані договори про Європейський союз і функціонування Європейського союзу. К., 2010. 231 с.
4. Regulation (EU) 492/2011 of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on Freedom of Movement for Workers within the Union // Official Journal. L 141. 27.05.2011. P. 0001–0012.
5. EURES Services. URL: <https://ec.europa.eu/eures/public/en/eures-services>.
6. Directive (EU) 2018/957 of the European Parliament and of the Council of 28 June 2018 amending Directive 96/71/EC concerning the posting of workers in the framework of the provision of services // Official Journal. 2018. 29.06. L 166. P. 1–99.